Algemene beschouwingen 2026

Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2030

Geachte leden van de Raad, geacht College en ambtenaren, geachte aanwezigen, leden van de Pers en medeburgers thuis achter de livestream,

Voor ons ligt de programmabegroting voor het jaar 2027, en de meerjarenraming tot 2030. Een begroting die niet los kan worden gezien van het duidelijke mandaat dat de kiezer ons heeft gegeven. Bij de gemeenteraadsverkiezingen is **Visie Vaals als grootste partij uit de bus gekomen**. De inwoners hebben gekozen voor een partij die luistert, die de expertise uit de samenleving wil benutten, die kiest voor een transparant en faciliterend bestuur, maar ook een partij die jonge mensen een kans geeft zich te ontwikkelen binnen het politieke metier. Dit vertrouwen van de burger is onze kompasnaald. Samen met onze coalitiepartners hebben wij dit vertaald in het coalitieprogramma **"Verantwoord verder"**. Deze begroting is de financiële doorvertaling van die ingezette koers: verantwoordelijke keuzes maken in financieel uitdagende tijden. Dit verkregen vertrouwen betekent echter ook dat er behoorlijke uitdagingen op ons pad terecht komen. Uitdagingen die de komende jaren veel van ons zullen vragen en vergen. Visie Vaals ziet dit als positief, want hierdoor worden wij telkens aangespoord om helder, scherp en in samenwerking met alle partners de beste beslissingen voor de gemeenschap te nemen.

Het is een goede gewoonte om tijdens deze vergadering mensen te bedanken voor hun inbreng en inzet gedurende het hele jaar. Ook nu weer vragen wij de Sectorhoofden onze welgemeende dank en waardering uit te spreken richting het ambtelijk apparaat. Wij zijn als Visie Vaals erg gecharmeerd van de opzet van de voorliggende Programmabegroting. Een zeer groot compliment voor de leesbaarheid en de vertaling van het coalitieprogramma “Verantwoord Verder”. De leesbaarheid van de Programmabegroting wordt duidelijk en zichtbaar in de genoemde speerpunten die voor elk programmaonderdeel van toepassing zijn.

Onze dank gaat echter vooral uit naar onze griffiers, die zoals altijd praktisch 24/7 voor ons klaar staan. Met een rugzak vol nieuwe en aangepaste verordeningen zijn we op weg om vergaderen, informeren en overleggen moderner, daadkrachtiger en professioneler vorm en inhoud te geven. Visie Vaals is de eerste om toe te geven dat er nog veel geschaafd moet worden, maar er is een kwalitatief goede start gemaakt waaruit hoop spreekt voor de toekomst. Desalniettemin ligt er voor de Werkgeverscommissie een belangrijke taak om met een scherp oog voor het bewaken van het dualisme en de respectievelijke rollen samen met de griffie een goede balans tussen werkdruk, dienstverlening en kwaliteit te realiseren.

Binnenkort stappen we het jaar 2027 binnen waar wij ambitieus maar zeker ook verantwoord belangrijke zaken voor de gemeente Vaals gestalte willen geven. Dit betekent voor Visie Vaals ook dat er verantwoord met de beschikbare menskracht moet worden omgegaan.

Als wij ons oor te luister leggen, krijgen wij regelmatig positieve en mooie signalen over de goede werkomgeving en het goede werkgeverschap van de gemeente. Ook als gemeenteraad hechten wij hier grote waarde aan. Een goede werkomgeving, waarin medewerkers zich gewaardeerd voelen en zich professioneel kunnen ontwikkelen, draagt bij aan een sterke en betrouwbare organisatie en helpt ons als raad om de juiste koers te varen.

Ook voor de griffie vinden wij goed werkgeverschap van groot belang. De griffie vervult immers een essentiële rol in het ondersteunen en versterken van de gemeenteraad. We werken inmiddels een jaar met een werkgeverscommissie en nieuwe griffiers. Een belangrijk moment om stil te staan bij de samenwerking met en de ontwikkeling van de griffie plus de wijze waarop wij als raad invulling geven aan onze verantwoordelijkheid als werkgever. Wij willen blijven investeren in een professionele, onafhankelijke en goed toegeruste griffie, waarin medewerkers met plezier en vertrouwen hun werk kunnen doen.

Geachte aanwezigen,
we kunnen er niet omheen: Zoals burgemeester Leunessen, maar ook wethouder Kompier onlangs terecht opmerkte, staat de gemeente voor gigantische opgaven die miljoenen gaan kosten. De bomen groeien financieel niet meer tot in de hemel en het Rijk laat gemeenten regelmatig in de kou staan. ***"Verantwoord verder"*** betekent voor Visie Vaals dat we ombuigen waar dat kan, om te kunnen investeren waar dat móét. We moeten structurele kosten beheersbaar houden en harde keuzes durven maken. Ook kunnen we niet alle ambities tegelijk realiseren; sommige plannen zullen we moeten parkeren om de cruciale basis op orde te houden. Dat is geen politieke onwil, dat is financieel realisme.

Onze belangrijkste maatschappelijke opgave voor 2027 en de jaren daarna ligt in ons woningbestand. De gemeente Vaals zet in deze begroting vol in op het verbeteren van de woningvoorraad, zowel bij de woningcorporaties als in de particuliere huursector. Dit is niet alleen een fysieke transformatie, het is onze krachtigste pijler in de strijd tegen armoede. De transformatie van de woningvoorraad vraagt de komende jaren om miljoeneninvesteringen. Het vaststellen van het nieuwe woonprogramma begin 2027 wordt een cruciaal 'boter-bij-de-vis-moment'. Visie Vaals benadrukt dat alle betrokken partijen, inclusief corporaties en particuliere verhuurders, een eerlijke bijdrage moeten leveren aan de opgaven op het gebied van wonen. Goed en betaalbaar wonen is immers een basisrecht voor al onze inwoners.

Een zeer belangrijk instrument en hulpmiddel om het nieuwe woonprogramma vorm te geven en een kans van slagen te geven, is het Ontwikkelfonds. "Verantwoord verder" gaan betekent in deze context dan ook dat we alert moeten blijven wanneer zich kansen voordoen om Vaals écht vooruit te helpen. In de voorliggende begroting wordt een onttrekking uit het ontwikkelfonds van €900.000,- voorgesteld voor de investeringsprojecten Vallisveld en Heuvel. Omdat deze twee investeringsprojecten nog verdere uitwerking verdienen lijkt het ons prematuur om nu al aparte reservepotjes aan te leggen voor deze realisatie. Tegelijk zou gezien het vorenstaande een onttrekking van in totaal €900.000,- het ontwikkelfonds te zeer uitdunnen. Visie Vaals denkt dat we dit anders moeten aanpakken en oplossen. Daarom dienen wij, samen met onze coalitiepartners, een **amendement** in om de genoemde bedragen voor het investeringsplan voor de openbare ruimte Heuvel/Maastrichterlaan en Vallisveld ***niet*** rechtstreeks uit het ontwikkelfonds te onttrekken, maar te activeren als een investeringskrediet in de begroting. Hierdoor blijft het ontwikkelfonds op sterkte en behoudt het College een stevige uitgangspositie voor cofinanciering, bijvoorbeeld tussen de gemeente en de woningstichting en de provincie. Een stevige reserve onderstreept dat de gemeente een serieuze en betrouwbare partner is, die bereid is om te investeren. Tegelijkertijd biedt dit de gemeente de mogelijkheid om ook de betrokken partners een evenredige financiële bijdrage te vragen.

De opgaven waarvoor de gemeente Vaals staat, zijn groot en uitdagend. Om "Verantwoord verder" te kunnen gaan, is effectmeting op onderdelen van het gekozen beleid de manier om een goed onderbouwde afweging te kunnen maken tussen ambities, kansen en de effectiviteit ervan. Voor het jaar 2027 zijn een aantal activiteiten gekozen om hier een start mee te maken. Voorwaar een heel goed initiatief. **De vraag is hoe de gemeenteraad wordt meegenomen over de in kaart gebrachte resultaten?** Visie Vaals spreekt nu al voorzichtig de wens uit dat in de toekomst elk programmaonderdeel zo'n effectmeting gaat ondervinden. Effectmeting in de brede zin van het woord is natuurlijk ook voor de raad intern een issue. Nieuwe Reglementen van Orde, debattrainingen, Audittraining en de geïntroduceerde griffietoets zijn zeker items die volgend jaar qua opbrengst in de kwaliteit van het raadswerk gemeten kunnen worden.

Er zit veel druk op het raads- en commissiewerk, vooral met alle bijkomende informatieve avonden. De portefeuilles zijn veel omvattend. De keuze om dit met vier wethouders aan te pakken is derhalve voor Visie Vaals een juiste beslissing geweest. De programmaonderdelen zitten boordevol met ambities en de broodnodige aanpak om zaken te bewegen of ten goede te keren.

Het zou bijzonder saai worden om alle programmaonderdelen en bijbehorende speerpunten nu één voor één te gaan opnoemen. Laten wij er daarom slechts een aantal iets nader bekijken. Dit doen wij overigens zonder dat wij de niet genoemde onderdelen minder belangrijk of minder interessant vinden. Integendeel!

Programma Zorg & Voorzieningen

Kort samengevat is dit het programmaonderdeel dat het intensiefst gaat over en vóór onze burgers. Er wordt wel eens gezegd dat de kwaliteit van de, in dit geval gemeentelijke, beschaving, valt af te lezen hoe je met de zwakkeren, zieken, minderbedeelden omgaat. Iedereen moet mee kunnen doen. Deze Programmabegroting zet hier vol op in. We zorgen voor goede ondersteuning, kansen voor kinderen en jongeren en hulp voor inwoners die dat nodig hebben. De doelstelling om een gemeente te zijn waar mensen elkaar ontmoeten, elkaar helpen en terecht kunnen als zij vragen of problemen hebben komt volledig overeen met het streven en de sociale denkbeelden van Visie Vaals.

Onlangs werden wij weer eens met de neus op de feiten gedrukt door het verkrijgen van de oneervolle titel *Armste gemeente van Nederland*. Alleen al daarom blijven wij strijdbaar en gemotiveerd om de benoemde speerpunten in het kader van zorg & voorzieningen aan te pakken en tot een succes te maken. Heel veel kennis en wilskracht hebben wij in dit gemeentehuis ter beschikking. Visie Vaals is daarom ook van overtuigd dat wij de komende jaren de nodige verbeteringen en resultaten gaan behalen. De steun van Visie Vaals is in ieder geval gegarandeerd!

Programma Wonen & Leefbaarheid

Een van de belangrijkste speerpunten is het op te stellen woonprogramma. Een te ontwikkelen pakket aan maatregelen die in voordeel moet zijn van en voor een leefbare gemeente. De gemeente Vaals is gebaat bij woningen voor verschillende doelgroepen. Hierdoor wordt de aantrekkingskracht om te wonen en te leven in onze gemeente versterkt. Iets dat wij absoluut nodig hebben om uit de vicieuze cirkel te komen en de titel van de armste gemeente van Nederland weer kwijt te geraken.

Maar Wonen & Leefbaarheid is meer dan een alleen een programma. Er wordt gewerkt in het voordeel van huidige en toekomstige inwoners van onze gemeente. Leefbare buurten en dorpen zijn daar de absolute onderlegger voor. Dit moeten we zeker ook terug gaan zien in het aanstaande nieuwe omgevingsplan. Dit omgevingsplan moet regels introduceren waardoor het op het gebied van wonen, bouwen, ondernemen en de leefomgeving zelf, duidelijk en begrijpelijk is voor de inwoners.

Een lastig probleem – en trouwens niet alleen voor de gemeente Vaals - is leegstand. De reeds ingevoerde leegstandsaanpak verdient onze verdere steun. Daarbij dient wel in ogenschouw genomen te worden dat dit een traject van de iets langere adem is. Er is veel overtuigingskracht nodig om eigenaren van leegstaande woningen en bedrijfspanden aan het "omdenken" te krijgen. Visie Vaals heeft goede hoop dat alle inspanningen op dit gebied gaan lonen.

Wonen doe je in woningen! Een betere balans in de woningvoorraad is daarbij bijzonder behulpzaam. Als de keuze, bij wijze van spreken, reuze is, stimuleert dit wel degelijk het gevoel om er ook daadwerkelijk voor te kiezen om in de gemeente Vaals te wonen en te leven. Op dit moment kijken wij aan tegen een behoorlijke disbalans in de verschillende categorieën woningen die de gemeente Vaals kent. Het voornemen om de komende jaren zeker 200 nieuwe woningen toe te voegen, kan absoluut op de instemming van Visie Vaals rekenen. Zoals al eerder in deze Beschouwingen aangegeven zou een goed gevuld Ontwikkelfonds hier zeer van dienst bij kunnen zijn!

Mobiliteit & Leefomgeving

De aantrekkingskracht van een schone, veilige en groene leefomgeving is belangrijk voor iedereen. Vanuit die gedachte wordt er in deze portefeuille gekeken naar duurzaamheid, verkeer, klimaat en zeker naar de openbare ruimte. De eerste contouren van de grote vergroeningsoperatie voor het centrum van Vaals zijn zichtbaar. Nieuw groen en nieuwe bomen zijn bijna gereed om te gaan schitteren op de gekozen locaties rondom het Koningin Julianaplein. Maar dit is pas het begin. Er zit van alles aan te komen in de nabije toekomst. Visie Vaals is er heilig van overtuigd dat de behoorlijk stevige investering die hiervoor gevoteerd werd de sfeer en leefbaarheid aanzienlijk zal verbeteren.

Alhoewel de gemeente Vaals in alle statistieken die hierover bestaan, de "groenste" gemeente van Nederland genoemd wordt, steunen wij de "going concern"-inspanning om te blijven werken aan

nog meer groen en een klimaatbestendige omgeving. Visie Vaals is op dit gebied dan ook ontzettend gecharmeerd van de hulp en de kennis van deskundigheid uit de lokale bevolking.

Een "hoofdpijndossier" is en blijft de verkeersdruk. Zowel het centrum, maar ook het buitengebied lopen regelmatig tegen hun capaciteitsgrenzen aan. Meten is weten, dat is weliswaar belangrijk, maar voor maatregelen rondom de Maastrichterlaan staat een belangrijke externe partner mee aan de lat. De Provincie Limburg, als eigenaar van de Rijksweg / Maastrichterlaan, is in de beleving van Visie Vaals nu direct de meest actieve meedenker in het oplossen van deze problematiek. **Wellicht ziet de wethouder dit anders, en kan hij ons anders overtuigen?**

Toerisme & Economie

Het behoeft wat Visie Vaals betreft geen nadere toelichting dat de kurk van de lokale economie het toerisme is. De gemeente Vaals heeft geen bloeiende industrieën meer, zoals dat ooit het geval was. Visie Vaals ziet het als een zware opgave om een gezond economisch klimaat in onze gemeente te realiseren. Een gezonde economie zorgt immers voor werk, winkels en daaraan onlosmakelijk gekoppeld voorzieningen.

Nieuw evenementenbeleid, de Stimuleringsverordening Agenda Centrumaanpak, de inhuur van externe expertise zoals "Streetwise", de inbreng van C for Charlie moeten Vaals beter op de kaart gaan zetten. In dit verband zijn wij verheugd over een nieuwe start rondom de Zomerfeesten in Vaals. Toch blijft de "commerciële plint KJP" nog steeds een zorgenkindje. Je zou dit probleem makkelijk bij nog andere onderdelen van deze beschouwingen kunnen noemen. Deze problematiek is in onze beleving portefeuille-overschrijdend. Veel wijsheid en een beetje geluk in de aanpak en het oplossen van dit grote probleem is dan ook hier op zijn plaats voor het hele college. Binnenkort krijgt de commissie de gelegenheid om de huidige eigenaar naar zijn plannen en inzichten over dit stukje Vaals te bevragen.

Het is geen hogere wiskunde als je stelt dat zowel inwoners maar ook bezoekers profiteren van een levendig centrum. Als je iets te bieden hebt is het ook iets makkelijker om een behoorlijk deel van de vele bezoekers van het Drielandenpunt richting dit centrum te krijgen. Er moeten dus stappen gezet worden in deze aanpak. En als we het dan toch over stappen hebben zou het, om te beginnen, best wel uniek zijn als de oude houten trappen, de vroegere opgang naar de Wilhelminatoren, in ere hersteld zouden worden.

Tenslotte nog een vraag over de opbrengst toeristenbelasting. Er is door de raad aangedrongen op een verdeelsleutel waardoor de toeristische sector profijt kan hebben van deze belasting. **Hoe wordt dit georganiseerd? Is er al iets gebeurd op dit gebied, zo ja wat, zo nee, wanneer wel?**

Bestuur & Samenleving

Het is een feit dat veel burgers leven met een bepaalde angst van onveiligheid. Kun je dit volledig wegnemen? Visie Vaals denkt van niet. Wij denken wel, we weten het eigenlijk wel zeker, dat de portefeuillehouder alles wat binnen zijn invloedssfeer valt, uit de kast haalt om criminaliteit en overlast te reduceren. De bittere noodzaak om onlangs camerabewaking in het Bloemendalpark te plaatsen is niet iets waar je als gemeente trots op moet zijn. Het is echter wel absoluut noodzakelijk om een gevoel van veiligheid voor de nabije buurt en verdere omgeving te creëren.

Je kunt niet blind varen op de landelijke campagnes als het gaat om goed voorbereid te zijn op noodsituaties. Er is duidelijk zichtbare goede samenwerking met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Onlangs werd het professionele gehalte van deze dienst, tijdens een voorlichtingsavond over Gemeenschappelijke Regelingen, weer eens duidelijk gepresenteerd. De aanwezige mensen van Visie Vaals gingen die avond wel met een heel veilig gevoel naar huis!

De zichtbaarheid van het bestuur, maar ook de Raad staat goed op de agenda. Er staan nog diverse bijeenkomsten met burgers, verenigingen en andere buurtvertegenwoordigers etc. op de planning. Voorwaar een goed instrument om in gesprek te komen en barrières te slechten.

Wat ons bijzonder verheugt en aanspreekt, is dat de Raad in beweging is met zelfverbetering en kritische zelfbeoordeling. Het is al eerder gememoreerd dat een zeer actieve Griffie er bij de raad de zweep overheen legt😊. Nieuwe Reglementen van Orde, Verordeningen, debattrainingen, en

andere relevante cursussen die de kwaliteit van de Raad, in dienst van de samenleving, staan in de agenda's van de raads- en burgercommissieleden. Voorwaar een verrijking van kennis, vergadertechniek en debatvorming.

Toch nog even een uitstapje naar het fenomeen "Omgevingswet". Al jaren worden wij met het vaststellen- en implementeren van deze Wet beziggehouden. Nu wij heel dichtbij de finale besluitvorming staan, in de raadsvergadering van december staat dit geagendeerd, toch even een klein woord van dank aan onze eigen uitvoerend coördinator van dit geheel: Eric Ummels. Een geweldige klus wordt bijna afgerond. Visie Vaals dankt Eric voor zijn tomeloze inzet gedurende bijna tien jaar in deze materie. Na elke vergadering over deze nieuwe Wet hadden we wel de indruk dat Eric er een paar grijze haren bij had gekregen. Maar nog even volhouden en het is volbracht!

Zaken realiseren die in je verkiezingsprogramma staan, maar ook onderdeel worden van een coalitieprogramma is iets wat elke politieke partij nastreeft. Visie Vaals is dan ook zeer verheugd dat de drie groepen 7 van de drie basisscholen van de gemeente Vaals een kinderburgemeester hebben gekozen. Een woord van dank aan de scholen, het onderwijzend personeel en de ambtelijke ondersteuning die dit voor elkaar hebben gekregen is hier zeker op zijn plaats. Nu nog even budget vrijmaken voor een kinderambtsketen! Visie vaals kijkt in ieder geval uit naar een eerste ontmoeting met de nieuwe kinderburgemeester en kinderraad.

Resumerend

Er zijn de afgelopen maanden stevige raadsbesluiten genomen waarmee we investeren in Vaals, zoals het dossier Fraiche, de Agenda Centrumaanpak, vergroening van het centrum etc. Daarnaast geeft de in de Programmabegroting opgenomen zogenaamde Doelenboom een duidelijk inzicht in de routekaart en de hoofddoelen van al onze toekomstige inspanningen.

Het is daarom des te meer verheugend dat er een sluitende begroting voor de hele raadsperiode tot 2030 wordt gepresenteerd. Vanuit de gedachte dat wij een flexibel coalitieprogramma als uitgangspunt hebben, kunnen wij sturen en ingrijpen op het moment wij dit nodig achten.

In die context is het de fractie Visie Vaals er veel aan gelegen om duidelijk te stellen dat wij dit het liefst met alle fracties willen doen. Samen voor de gemeente Vaals. De voorliggende begroting behoeft echter zoals al in de beschouwing aangekondigd een ingreep in de uitgaven vanuit het Ontwikkelfonds. Er is duidelijk uitgelegd waarom en waarvoor.

In die geest en gedachten gaan wij het jaar 2027 met heel veel vertrouwen tegemoet.

Dank voor uw aandacht,

Raadsleden Visie Vaals,

Jo Winkens, Kirsten Pakbiers-Renericken, Roel Krämer, Freek van den Brink en Jesper Vermeeren

visie Vaals